

An aerial photograph showing a dense, dark green forest on the left, a narrow dirt road in the center, and a large, flat agricultural field on the right. The field is divided into sections of different colors, including green and brown, suggesting different crops or stages of cultivation. The horizon is flat and extends across the top of the image under a clear blue sky.

DE IMPACT VAN EUROPA OP DE VERNIETIGING VAN BOSSEN EN ECOSYSTEMEN

De acht prioriteiten van WWF voor een ambitieuze Europese
wetgeving

APRIL 2021

SAMENVATTING

Ondanks de wereldwijde oproepen en engagementen van de afgelopen jaren houdt de ontbossing aan. Tussen 2004 en 2017 is in de tropen en subtropen 43 miljoen hectare verloren gegaan, het equivalent van Duitsland, Nederland en België samen. Deze verwoestingen leiden tot het verlies van de biodiversiteit en de onmisbare ecosysteemdiensten die bossen leveren¹, en miskennen de rechten van de gemeenschappen die ervan afhankelijk zijn.

Ontbossing, maar ook de vernietiging van natuurlijke ecosystemen zoals graslanden, savannes, waterrijke gebieden en mangroves, brengen de gezondheid van de mens en de planeet in gevaar. Er is dringend actie nodig om deze vernietiging te stoppen, ook in de landen die voornamelijk 'verbruikers' zijn van grondstoffen uit ontgonnen zones.

Samen met meer dan 160 ngo's en bijna 1,2 miljoen burgers die door de campagne *Together4Forests*² werden gemobiliseerd, heeft WWF deelgenomen aan de openbare raadpleging van de Europese Commissie. De organisatie heeft een duidelijke boodschap gegeven: om geen deel van het probleem te zijn, maar bij te dragen aan een oplossing, moet de Europese Commissie een ambitieuze wetgeving aannemen tegen de vernietiging van natuurlijke ecosystemen.

De Europese Commissie zal in 2021 een nieuwe wetgeving voorstellen om *'het risico te verminderen dat producten die met ontbossing te maken hebben, op de EU-markt circuleren'*³. Deze wetgeving voor de bescherming van de bossen moet dringend worden ingevoerd, maar om doeltreffend te zijn, moet ze ook garanderen dat de producten die op de Europese markt worden gebracht, geen verband houden met de vernietiging van andere natuurlijke ecosystemen.

Hierna volgen de acht prioriteiten van WWF voor een ambitieuze Europese verordening⁴ die een einde maakt aan de commercialisering van grondstoffen of producten die te maken hebben met de vernietiging van natuurlijke ecosystemen of schendingen van de mensenrechten:

1. De grondstoffen en producten die op de EU-markt worden gebracht, voldoen aan milieuduurzaamheidscriteria die zijn vastgelegd in de EU-wetgeving, aanvullend op de wetten van de landen van oorsprong.

De grondstoffen en producten die in de EU op de markt komen, moeten aan duurzaamheidscriteria voldoen. Met andere woorden: ze mogen geen verband houden met de vernietiging of aantasting van bossen of natuurlijke ecosystemen, ongeacht of dat al dan niet wettelijk toegelaten is. Ze mogen bijvoorbeeld niet in de EU op de markt komen als er een risico bestaat dat ze geproduceerd zijn zonder de wetgeving van het land van herkomst na te leven, of zonder te voldoen aan de in de wetgeving van de EU vastgelegde criteria voor milieuduurzaamheid en eerbied voor de mensenrechten.

2. De wetgeving beperkt zich niet tot de ontbossing en aantasting van natuurlijke bossen. Ze houdt ook rekening met de conversie en aantasting van alle natuurlijke ecosystemen.

De EU mag haar verantwoordelijkheid niet beperken tot de conversie van natuurlijke bossen, maar moet ze uitbreiden tot andere natuurlijke ecosystemen, zoals savannes, waterrijke gebieden, graslanden en mangroves. Als de wetgeving zich tot natuurlijke bossen zou beperken, met uitsluiting van andere

¹ Pacheco, P. et al. 2021. Deforestation fronts: Drivers and responses in a changing world. WWF, Gland, Switzerland.

² together4forests.eu/

³ [Europese Commissie, Bijlage Commission Work Programme COM\(2020\) 2021](#)

⁴ Een verordening is een wetgevend instrument van de Europese Unie dat in al zijn elementen dwingend is en een algemene reikwijdte heeft

ecosystemen, zou ze de nu al sterke druk op deze ecosystemen over het hoofd zien en dreigt ze het probleem gewoonweg te verplaatsen.

3. De wetgeving bestrijkt alle grondstoffen en producten die verband kunnen houden met de conversie van natuurlijke ecosystemen

De EU zal aan de hand van objectieve en wetenschappelijke criteria de grondstoffen en producten moeten identificeren die verband kunnen houden met de aantasting van de ecosystemen of met schendingen van de mensenrechten. De wetgeving zal in eerste instantie moeten focussen op landbouwgrondstoffen en hun afgeleide producten.

4. De wetgeving houdt rekening met schendingen van de mensenrechten

De oogst van landbouwproducten en de winning van grondstoffen die in de EU op de markt worden gebracht, moeten de mensenrechten respecteren en in het bijzonder de rechten op het landgebruik en de eigendomsrechten van de inheemse bevolking en de lokale gemeenschappen. Hun vrije, geïnformeerde en voorafgaande instemming is vereist.

5. De wetgeving voert verplichtingen in met betrekking tot de redelijke zorgvuldigheid (due diligence), de traceerbaarheid van de grondstoffen en de transparantie van de toeleveringsketens voor bedrijven en de financiële sector

Importeurs, gedefinieerd als zij die een product of grondstof op de EU-markt brengen, moeten het risico beoordelen dat hun producten verband houden met de conversie of aantasting van ecosystemen of met schendingen van de mensenrechten, en dit risico tot een verwaarloosbaar niveau beperken, volgens het principe van de redelijke zorgvuldigheid (due diligence). Handelaars (*traders*), gedefinieerd als zij die reeds op de EU-markt gebrachte grondstoffen of producten kopen, moeten de transparantie en traceerbaarheid van de grondstoffen en producten in de volledige toeleveringsketen verzekeren door de passende documentatie te verstrekken. De traceerbaarheids- en transparantievereisten gelden ook voor de importeurs.

Ondernemingen uit de financiële sector die in de EU actief zijn en de importeurs financieringen, investeringen, verzekeringen of andere diensten aanbieden, zullen eveneens tot redelijke zorgvuldigheid worden verplicht.

6. De wetgeving geeft duidelijke definities van de gebruikte termen en concepten

De wetgeving zal de essentiële termen en concepten voor haar uitvoering nauwkeurig moeten definiëren. WWF beveelt aan dat men zich baseert op de principes en definities van het 'Accountability Framework'. Ze moeten worden aangevuld met andere concepten, zoals de High Carbon Stock- en High Conservation Value-benaderingen, wanneer dat mogelijk en toepasbaar is.

7. De wetgeving garandeert een geharmoniseerde toepassing en een strenge handhaving in de lidstaten, met effectieve, proportionele en afschrikkende sancties

De wetgeving moet duidelijke vereisten bepalen om zeker te zijn van een geharmoniseerde handhaving door de nationale regeringen, met name wat betreft de toepassing van boetes en sancties.

8. Andere maatregelen tegen de vernietiging en aantasting van natuurlijke ecosystemen vullen de wetgeving aan

De wetgeving zal moeten worden aangevuld met andere maatregelen om de druk op natuurlijke ecosystemen te verlichten en de problematiek van de mensenrechten te behandelen. Men zal met name moeten samenwerken met de producerende landen om oplossingen te vinden en toe te passen die met alle betrokkenen rekening houden, bijvoorbeeld met betrekking tot ruimtelijke ordening of de steun aan kleine boeren. Binnen de EU zijn ook andere maatregelen nodig, zoals het bevorderen van gezonde en duurzame

voeding, die essentieel is om onze voedings- en landbouwsystemen globaal te transformeren naar meer verantwoordelijke methodes.

CONTEXT

De conversie van bossen en natuurlijke ecosystemen is de belangrijkste oorzaak van het verlies aan wereldwijde biodiversiteit, draagt in grote mate bij aan de klimaatverandering en bedreigt zowel de bestaansmiddelen van gemeenschappen als onze gezondheid.

Ontbossing, vooral in tropische gebieden, is de tweede grootste bron van de antropogene uitstoot van broeikasgassen⁵ en versnelt de teloorgang van de biodiversiteit⁶. De populaties zoogdieren, vogels, vissen, amfibieën en reptielen zijn sinds 1970 gemiddeld met een alarmerende 68% afgenomen⁷. Deze crisis houdt met name verband met de wijziging in het gebruik van de grond: ongeveer 80% van alle reeds bedreigde soorten vogels en landzoogdieren is blootgesteld aan een verlies van hun habitat door toedoen van de landbouw⁸. De landbouw is immers verantwoordelijk voor 80% van de ontbossing⁹.

Ongeveer 820 miljoen personen leven in de tropische bossen en savannes van de ontwikkelingslanden¹⁰ en zijn voor hun huisvesting en voeding afhankelijk van natuurlijke hulpbronnen. Inheemse volkeren beheren momenteel 28% van de planeet, met inbegrip van oerbossen en hotspots van biodiversiteit. Ze hebben vaak een sterke culturele en spirituele relatie met hun voorouderlijke land en een diepe kennis van de plaatselijke biodiversiteit. De economische evoluties houden meestal echter geen rekening met het belang van de bossen en de biodiversiteit voor de identiteit en het welzijn van deze volkeren¹¹.

Tot slot blijken er verbanden te bestaan tussen ontbossing en het ontstaan van pandemieën¹². Ontbossing en de aantasting van natuurlijke habitats vergemakkelijken het ontstaan van 'nieuwe' zoönosen, aangezien de mens en het vee steeds vaker in nauw contact komen met wilde dieren die virussen kunnen overbrengen.¹³

Ondanks de internationale bewustwording gaat de ontbossing in een alarmerend tempo verder en blijft ze gevoed worden door de internationale vraag naar grondstoffen. Tussen 2005 en 2013 hield een belangrijk (26%) en licht groeiend deel van de ontbossing verband met de internationale vraag naar grondstoffen, vooral in Europa en Azië (China, India en Rusland)¹⁴. Bovendien werd in de periode 2010-2014 29% tot 39% van de koolstofuitstoot als gevolg van ontbossing veroorzaakt door de internationale handel in landbouwgrondstoffen¹⁵.

In het kader van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van Agenda 2030 heeft de EU zich verbonden tot het beëindigen van de ontbossing tegen 2020. Dat doel is nog lang niet bereikt. De EU-markt kent een zeer grote vraag naar grondstoffen die een risico inhouden voor de natuur buiten haar grenzen, zoals soja, palmolie en cacao. Daarom is het relevant en noodzakelijk dat de EU optreedt tegen ontbossing.

⁵ [Pendrill F. et al. \(2019\) Agricultural and forestry trade drives large share of tropical deforestation emissions. Global Environmental Change, 56, 1-10.](#)

⁶ [De noodzaak om het verlies aan bossen te beperken wordt benadrukt in IPBES. 2019. Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz et H. T. Ngo \(éditeurs\). Secretariaat van IPBES, Bonn, Duitsland.](#)

⁷ [WWF \(2020\) Living Planet Report 2020 - Bending the curve of biodiversity loss. Almond, R.E.A., Grooten M. and Petersen, T. \(Eds\). WWF, Gland, Switzerland.](#)

⁸ [Tilman, D. et al. 2017. Future threats to biodiversity and pathways to their prevention. Nature 546, 73.](#)

⁹ [Hosonuma, N. et al. 2012. An assessment of deforestation and forest degradation drivers in developing countries. Environmental Research Letters, 7\(4\).](#)

¹⁰ [FAO en UNEP. 2020. The State of the World's Forests 2020. Forests, biodiversity and people. Rome.](#)

¹¹ *ibid*

¹² [WWF. 2020. The loss of nature and the rise of pandemics: Protecting human and planetary health](#)

¹³ [WWF 2020. COVID19: Urgent Call to Protect People and Nature](#)

¹⁴ [Pendrill, F. et al. 2019. Deforestation displaced: trade in forest-risk commodities and the prospects for a global forest transition. Environmental Research Letters, 14, 055003.](#)

¹⁵ [Pendrill F. et al. 2019. Agricultural and forestry trade drives large share of tropical deforestation emissions. Global Environmental Change, 56: 1-10.](#)

Het debat over de maatregelen van de EU tegen ontbossing is in volle gang. In 2019 heeft de Europese Commissie de mededeling 'Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren' aangenomen. Recenter hebben de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 en de 'Farm to Fork-strategie' het engagement van de Europese Commissie bevestigd om in 2021 een wetsvoorstel en andere maatregelen voor te stellen om te vermijden dat producten die verband houden met ontbossing of de aantasting van bossen, op de markt worden gebracht. De voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen, heeft dit engagement opnieuw bevestigd tijdens de One Planet Summit in januari 2021.

Om bij te dragen tot een sterke en ambitieuze Europese wetgeving stelt WWF de volgende acht prioriteiten voor¹⁶.

DE ACHT PRIORITEITEN VAN WWF VOOR EEN AMBITIEUZE EN DWINGENDE EUROPESE WETGEVING

1. **De grondstoffen en producten die in de EU op de markt komen, respecteren niet alleen de criteria voor milieuduurzaamheid in de wetgeving van de landen van herkomst, maar ook die van de Unie**

De oogst van landbouwproducten en de winning van grondstoffen die in de EU op de markt worden gebracht, mag geen verband hebben met de conversie of aantasting van natuurlijke bossen of andere natuurlijke ecosystemen, en evenmin met schendingen van de mensenrechten. Omdat de nationale wetten dit niet altijd kunnen garanderen, zijn bijkomende vereisten op het vlak van duurzaamheid vereist.

Nationale wetten tegen ontbossing en conversie in de producerende landen kunnen ondoeltreffend zijn of bepalingen missen die noodzakelijk zijn voor de bescherming van de ecosystemen en de mensen die er voor hun bestaansmiddelen afhankelijk van zijn. Wetten die andere sectoren regelen, maar een impact hebben op bossen, kunnen in strijd zijn met de boswetgeving. Landbouwactiviteiten zijn daar een voorbeeld van¹⁷. Dat zorgt voor juridische verwarring, wat kan leiden tot extreme conflicten in zones met een sterke mate van conversie en een zwak bestuur.

De grondstoffen en producten die in de EU op de markt worden gebracht, moeten dus duurzaam zijn. Ze mogen met andere woorden geen verband houden met ontbossing, de aantasting van bossen en de conversie of aantasting van ecosystemen, ongeacht of dat al dan niet wettelijk gebeurt. Ze mogen bijvoorbeeld niet in de EU op de markt komen als er een risico bestaat dat ze geproduceerd zijn zonder de wetgeving van het land van herkomst na te leven, of zonder te voldoen aan de in de wetgeving van de EU vastgelegde criteria tegen ontbossing, de aantasting van bossen, de conversie of aantasting van ecosystemen en het respect voor de mensenrechten.

---

¹⁶ Dit document kan evolueren en zal worden aangepast aan de vorderingen van de politieke besprekingen en de wetenschappelijke ontwikkelingen.

¹⁷ FAO. 2016. State of the World's Forests: Forests and agriculture: land-use challenges and opportunities. Rome

Waarom is het belangrijk om verder te gaan dan wat wettelijk toegelaten is?

In sommige landen zijn ontbossing en conversie van grond wettelijk toegestaan voor wie de nodige toelatingen of vergunningen bezit. Volgens de Braziliaanse boswetgeving mag de wettelijke conversie oplopen tot 88 miljoen hectare¹⁸. Dat heeft vernietigende gevolgen voor de inheemse bevolking en de plaatselijke gemeenschappen en voor de populaties wilde dieren.

2. De wetgeving beperkt zich niet tot de ontbossing en aantasting van natuurlijke bossen. Ze houdt ook rekening met de conversie en aantasting van alle natuurlijke ecosystemen

De consumptie van de EU is gelinkt met de vernietiging en aantasting van natuurlijke bossen, maar ook met de vernietiging van andere natuurlijke ecosystemen, zoals savannes, waterrijke gebieden, graslanden of mangroves. Zo gaat de uitbreiding van weilanden voor de veeteelt en van akkers voor de verbouwing van soja in Brazilië vooral ten koste van de savannes van de Cerrado. De EU moet haar verantwoordelijkheid opnemen om haar volledige afdruk te verkleinen, en mag bepaalde ecosystemen niet links laten liggen. Als het toepassingsgebied van de wet zich tot de bossen zou beperken en andere natuurlijke ecosystemen zou uitsluiten, zou de EU blind zijn voor de al enorme druk op deze ecosystemen. Ze zou dan het probleem gewoonweg verplaatsen en de conversie en aantasting van andere ecosystemen verergeren.

De conversie van deze ecosystemen krijgt minder aandacht dan de ontbossing, maar tropische graslanden en savannes kunnen een even rijke biodiversiteit herbergen als tropische bossen¹⁹. Bovendien kan de vernietiging van bossen en natuurlijke ecosystemen niet worden 'gecompenseerd' door herbebossing of herstel op andere plaatsen.

Focus op de EU en Braziliaanse soja

Recente cijfers tonen dat het verbruik van Braziliaanse soja door de EU tussen januari en oktober 2020 met 65% gestegen is tegenover het jaar voordien²⁰. Los van die volumes moeten we echter naar de intranationale herkomst van de soja kijken, die belangrijker is voor de impact van de ontbossing en de conversie van ecosystemen dan het exportvolume. Voor duizend ton geïmporteerde soja 'ontbost' de EU twee keer meer dan China, omdat onze import vaker afkomstig is uit zones aan de conversiegrenzen in de savannes van de Cerrado.²¹

¹⁸ Soares-Filho et al. (2014) *Cracking Brazil's Forest Code*, *Science* Vol. 344, Issue 6182

¹⁹ Murphy B.P., Andersen A.N. and Parr C.L. 2016. *The underestimated biodiversity of tropical grassy biomes*, *Phil. Trans. R. Soc. B37120150319*

²⁰ *Good Growth Partnership. 2020. Commodity Market Intelligence Update No. 8*

²¹ *Trase. 2020. Trase yearbook 2020: The state of forest-risk supply chains. Executive summary*

3. De wetgeving bestrijkt alle grondstoffen en producten die verband kunnen houden met de conversie van natuurlijke ecosystemen

De EU zal aan de hand van objectieve en wetenschappelijke criteria de grondstoffen en producten moeten identificeren die verband kunnen houden met de aantasting van ecosystemen of met schendingen van de mensenrechten. De wetgeving zal in eerste instantie moeten focussen op landbouwgrondstoffen en hun afgeleide producten.

De door de Europese Commissie gefinancierde haalbaarheidsstudie van de mogelijkheden om de strijd van de Europese Unie tegen de ontbossing op te voeren, bevestigt dat men op de eerste plaats rekening moet houden met grondstoffen met een ruimtelijke component (grondstoffen waarvan de productie de 'inname' van grond vereist). Volgens deze benadering moet de nadruk op de eerste plaats op landbouwgrondstoffen en aanverwante producten liggen.

De wetgeving moet ten minste, maar zonder zich ertoe te beperken, de volgende grondstoffen en producten omvatten: palmolie, soja, rubber, rundvlees en leder, maïs, cacao, koffie, kip, varken, eieren, zalm en zuivelproducten. Deze producten moeten worden opgesomd in een bijlage bij de wet, die regelmatig wordt bijgewerkt. De bijlage moet focussen op de grondstoffenlijst. Administratief gezien is het voor de ondernemingen immers eenvoudiger om de producten die risicogrondstoffen bevatten te identificeren, dan een lijst aan te leggen van alle producten die deze grondstoffen in verwerkte vorm of als ingrediënt bevatten.

De nadruk moet eerst liggen op landbouwgrondstoffen en aanverwante producten. Ook andere grondstoffen en producten, zoals metalen uit de mijnbouw, moeten echter worden geëvalueerd volgens hun impact op de vernietiging van de natuur en de schendingen van de mensenrechten.

Aangezien de productie van hout bossen kan aantasten, wordt de opname van hout in de nieuwe wetgeving als even belangrijk beschouwd. De EU-markt kent al een wetgeving inzake van illegaal hout afgeleide producten. De in 2013 van kracht geworden Houtverordening van de Europese Unie verbiedt het op de markt brengen van illegaal hout en ervan afgeleide producten, en eist dat ondernemingen het redelijke zorgvuldigheidsprincipe (due diligence) toepassen. De verordening zegt echter niets over de aantasting van bossen of legale ontbossing. De nieuwe wetgeving inzake ontbossing en de conversie van ecosystemen mag de in de Houtverordening vastgelegde normen niet afzwakken, maar moet ze verbeteren en aanvullen met maatregelen inzake legaliteit. Daarbij dient men de duurzaamheid te bevorderen en de geleerde lessen te benutten: bijvoorbeeld door de gebrekkige handhaving van de wet aan te pakken, met een groot aantal grondstoffen rekening te houden, zorgvuldigheidsvereisten voor te schrijven voor de volledige toeleveringsketen en de aangifte van de producten te preciseren.

Tabel 1: Grondstoffen en producten waarvan de winning of productie een risico op ontbossing of bosdegradatie inhouden, zoals opgesomd in de haalbaarheidsstudie van de mogelijkheden om de strijd van de Europese Unie tegen de ontbossing op te voeren.

EENJARIGE GEWASSEN	MEERJARIGE GEWASSEN	PRODUCTEN UIT DE BOSBOUW	PRODUCTEN UIT DE VEETEELT	WINNINGSINDUSTRIEËN
Maïs (Riet)suiker	Palmolie Cacao	Hout Papierpulp	Rundvlees Leder	Goud Zilver

Graangewassen	Koffie	Cellulose	Melk en zuivelproducten	Diamant
Soja	Rubber	Granulaten/pellets	(Klein)vee met vrije uitloop	Zink
Rijst	Kokosnoten	Verwerkt hout (bv. MDF)		Kalium
Alfalfa	Ananas			Zeldzame aardmetalen
Maniok	Mango			Olie
Suikerbiet	Thee			Steenkool
Hooi	Katoen			

N.B. : Niet-exhaustief overzicht van grondstoffen en producten waarvan de ontginning of productie een bepaalde oppervlakte vergt.

Bron: Haalbaarheidsstudie

4. De winning of productie van grondstoffen of producten die op de EU-markt worden gebracht, gaat niet gepaard met schendingen van de mensenrechten

Grondstoffen en producten die in de EU op de markt worden gebracht, mogen geen verband houden met schendingen van de mensenrechten en in het bijzonder van de rechten op het landgebruik en de eigendomsrechten van de inheemse bevolking en de lokale gemeenschappen. Hiertoe moet de nieuwe wetgeving gebaseerd zijn op internationale bepalingen, zoals de Verklaring van de Verenigde Naties over de Rechten van Inheemse Volkeren, het Verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende inheemse en in stamverband levende volkeren en de Vrijwillige richtlijnen van de FAO voor het verantwoord beheer van grond.

Het gebrek aan erkenning van de eigendomsrechten van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen leidt tot betwistingen over gronden, meestal ten nadele van de inheemse volkeren en lokale gemeenschappen. In veel gevallen, onder meer in Oost-Afrika, Indonesië en de Mekongregio heeft dat ernstige gevolgen voor de bestaansmiddelen en de cultuur van deze volkeren²². De conflicten over grond worden ook uitgelokt door een overheidsbeleid dat het gebruik van de grond door de industriële landbouw bevordert.

In overeenstemming met de resolutie van het Europees Parlement van 22 oktober 2020 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende een EU-rechtskader voor de beëindiging en ommekeer van de door de EU bevorderde ontbossing op wereldniveau (2020/2006(INL)), zal de wetgeving de rechten in acht moeten nemen van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen op het gebruik van grond en hulpbronnen, ongeacht of het publieke, private, gemeenschaps-, collectieve, inheemse, vrouwen- of gewoonterechten betreft. De producten die onder de wetgeving vallen, mogen niet worden geoogst, gewonnen of geproduceerd op land van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen zonder hun vrije, voorafgaande en geïnformeerde instemming, zowel wanneer zij dat land bezitten op grond van formeel vastgelegde eigendomsrechten als wanneer dat gebeurt op grond van gewoonterechten. Ze mogen evenmin tot de verplaatsing van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen hebben geleid.

De vrije, voorafgaande en geïnformeerde instemming moet worden verkregen voorafgaand aan de conversie van het land voor de productie van basisproducten uit de landbouw of bosbouw die een risico kunnen vormen voor natuurlijke bossen of andere ecosystemen, en die de rechten van lokale

²² WWF-rapport: De ontbossingsfronten: oorzaken en oplossingen voor een wereld in beweging, 2021 citaat uit: German, L. 2014. Multi-Sited Governance of Large-Scale Land Acquisitions: Mapping and Evaluating the Terrain. Review of Policy Research 31(3): 218-252

gemeenschappen en / of inheemse volkeren op de gronden, bossen en natuurlijke hulpbronnen waarop ze een gewoonrecht bezitten, waar ze leven of die ze gebruiken, kunnen beïnvloeden. De handleiding over vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming van de FAO kan als gids worden gebruikt.

Alle leden van de betrokken inheemse volkeren en lokale gemeenschappen moeten kunnen deelnemen aan de beslissing om al dan niet vrije, voorafgaande en geïnformeerde instemming te geven, met inbegrip van vrouwen, jongeren, ouderen en andere gemarginaliseerde groepen. De bij de productie van land- en bosbouwproducten betrokken lokale gemeenschappen moeten toegang hebben tot een mechanisme voor de regeling van geschillen.

De wetgeving kan ook bepalingen met betrekking tot andere mensenrechten omvatten, zoals de rechten van werknemers, voor zover ze verband houden met de oogst, de productie en het in de EU op de markt brengen van grondstoffen met een risico voor bos- of andere ecosystemen. Deze bepalingen moeten worden uitgewerkt in samenhang met de Verklaring van de IAO inzake de fundamentele principes en rechten op het werk, het Internationaal statuut van de rechten van de mens en andere internationale bepalingen zoals de Richtsnoeren van de Verenigde Naties betreffende het bedrijfsleven en de mensenrechten.

De wetgeving moet derden de mogelijkheid geven om in geval van schade een proces aan te spannen voor de nationale rechtbanken om schadevergoeding of andere maatregelen te eisen.

Een referentiedatum of basisjaar mag niet gelden voor schendingen van de mensenrechten die in de verordening zijn opgenomen aangezien claims met betrekking tot schendingen van de mensenrechten niet mogen worden beperkt.

5. De wetgeving voert verplichtingen in met betrekking tot de redelijke zorgvuldigheid ('due diligence'), de traceerbaarheid van de grondstoffen en de transparantie van de toeleveringsketens voor de ondernemingen en de financiële sector

Een wetgeving die een verplichte redelijke zorgvuldigheid (due diligence) oplegt, wordt als de beste optie beschouwd, gecombineerd met een transparantieplicht voor de volledige toeleveringsketen. De wetgeving moet gelden voor alle ondernemingen, groot of klein. Gelet op de voorstellen van de resolutie van het Europees Parlement, moeten de elementen van de redelijke zorgvuldigheid of traceerbaarheid als volgt worden gepreciseerd:

Zorgvuldigheid (due diligence)

Een importeur wordt gedefinieerd als een natuurlijke of rechtspersoon die een product of grondstof voor het eerst in de EU op de markt brengt, bijvoorbeeld een producent of een importeur. De importeur moet de risico's beoordelen, om te bepalen of de grondstof of het product dat de grondstof of een afgeleide ervan bevat, een risico inhoudt voor een bos- of ander ecosysteem. Als een risico wordt geïdentificeerd, moet hij maatregelen nemen om het tot een verwaarloosbaar niveau te verlagen. De wetgeving moet de criteria voor de risicobeoordeling bepalen. Een product of een grondstof mag slechts op de markt worden gebracht als het risico verwaarloosbaar is.

Om te bepalen of er een groter risico bestaat dat een grondstof verband houdt met de conversie of aantasting van natuurlijke bossen of andere natuurlijke ecosystemen, moeten de importeurs de vereiste informatie beoordelen en meedelen, zoals:

- de plaats van de oogst, winning of productie van de grondstoffen en, voor vlees en leder, de plaats van het weiland waar het vee gegraasd heeft, of de herkomst van het gebruikte veevoer;

- de huidige bodembedekking (bijvoorbeeld bos, waterrijk gebied, landbouwgrond) en in voorkomend geval de ecologische staat (natuurlijk bos, natuurlijk ecosysteem of ander) van het gebied, en de bodembedekking en de ecologische staat van deze zones in het aangegeven referentiejaar;
- de status van de grond, indien nodig het bewijs van de vrije, geïnformeerde en voorafgaande instemming en informatie over geschillen over land of eigendomsrechten.

Het risico in de toeleveringsketen wordt als verwaarloosbaar beschouwd indien:

- de importeur volledige en betrouwbare informatie heeft verkregen over de gebieden van herkomst van de grondstoffen en producten, en duidelijke en overtuigende bewijzen kan leveren dat de informatie correct is;
- de importeur kan aantonen dat aan de oogst- of winningszone geen risico's verbonden zijn en er evenmin een risico bestaat dat de toeleveringsketen grondstoffen of producten omvat die niet aan de bepalingen van de wet voldoen.

Als het risico niet verwaarloosbaar is, moet de importeur maatregelen nemen om het te beperken, zoals:

- extra informatie van de leveranciers eisen;
- de naleving van de verordening nagaan aan de hand van onafhankelijke audits, bijvoorbeeld als de leveranciers geen directe garanties kunnen geven;
- van de leveranciers eisen dat zij specifieke maatregelen nemen om te beletten dat niet-conforme grondstoffen de toeleveringsketens binnenkomen, bijvoorbeeld door de contracten te wijzigen of door de leveranciers te helpen om hun werking aan te passen.

Indien de importeur na de voltooiing van de zorgvuldigheidsprocedure besluit dat de risico's niet tot een verwaarloosbaar niveau kunnen worden verlaagd, mag het product of de grondstof niet in de EU op de markt worden gebracht.

De importeurs mogen de verantwoordelijkheid voor de naleving van de zorgvuldigheidsplicht niet aan derden uitbesteden. Als certificeringen of andere door derden beheerde systemen een rol kunnen spelen om te voldoen aan de vereisten, bijvoorbeeld door de informatie over de herkomst van een product, de beoordeling of de beperking van de risico's aan te vullen, is de importeur of de handelaar verantwoordelijk voor de uiteindelijke beslissing of het risico dat een product verband houdt met de conversie of aantasting van natuurlijke bossen of andere ecosystemen of met schendingen van de mensenrechten, al dan niet verwaarloosbaar is, en voor de gevolgen van die beslissing.

Traceerbaarheid

Een **handelaar** wordt gedefinieerd als een natuurlijke of rechtspersoon die grondstoffen of producten die reeds op de markt gebracht zijn, koopt of verkoopt. De handelaar moet de transparantie en traceerbaarheid verzekeren van de toeleveringsketen van de grondstoffen of producten die in de EU op de markt worden gebracht.

Volgens het verslag van het Europees Parlement omvat dit:

- de identificatie van de importeurs die de onder de wetgeving vallende grondstoffen en/of hun afgeleide producten hebben geleverd;
- in voorkomend geval de identificatie van de handelaren aan wie zij de grondstoffen of afgeleide producten hebben geleverd;

- de gegarandeerde traceerbaarheid van hun producten, om de herkomst ervan te kunnen identificeren wanneer ze op de interne markt van de EU worden gebracht.

De handelaren zullen de bewijsdocumenten van de aankopen en verkopen (behalve aan de eindconsumenten) ten minste vijf jaar moeten bewaren.

De traceerbaarheid en de transparantie van de toeleveringsketens gelden ook voor de importeurs. De **importeurs** moeten regelmatig informatie verschaffen, met name bij wijzigingen in de toeleveringsketen, bijvoorbeeld in de vorm van periodieke rapporten met informatie over:

- de grondstoffen en de afgeleide producten en hun herkomst, volume en waarde;
- de elementen van het zorgvuldigheidssysteem dat de importeur gebruikt, de manier waarop het systeem wordt toegepast voor de verschillende grondstoffen doorheen de toeleveringsketen, de toepassing van methodes en criteria voor de beoordeling van de waarschijnlijkheid van de risico's (voor het milieu en de mensenrechten) en de resultaten/conclusies van hun beoordeling en van de beperking van de risico's.

Deze informatie moet aan de bevoegde overheden worden meegedeeld. Ze moet ook aan de kopers en voor zover mogelijk aan het grote publiek worden bezorgd.

De Europese Commissie zal een methodologie moeten uitwerken om de redelijke zorgvuldigheid, de traceerbaarheid en de transparantie te realiseren, rekening houdend met de adviezen en de ervaring van de betrokken partijen.

Ondernemingen uit de financiële sector die in de EU actief zijn en de importeurs financieringen, investeringen, verzekeringen of andere diensten aanbieden, zoals in de wetgeving gedefinieerd, zullen eveneens tot redelijke zorgvuldigheid worden verplicht om aantasting van het milieu of de mensenrechten te identificeren, te voorkomen en te beperken. Zij zullen dezelfde regels moeten volgen als hun klanten, om de coherentie van de markt te verzekeren die tot uiting komt in een waaier aan internationale normen, met inbegrip van de Richtsnoeren van de Verenigde Naties en de Richtsnoeren van de OESO voor multinationale ondernemingen.

Om een doeltreffende werking te verzekeren zal de wetgeving dwingende regels moeten bepalen voor de financiële sector. De investeringen en financieringen door de EU kunnen immers verband houden met de vernietiging of aantasting van bossen en andere ecosystemen of met schendingen van de mensenrechten.

Het Europees Parlement heeft reeds in zijn resolutie van 16 september 2020 over de rol van de EU in de bescherming en het herstel van de bossen van de planeet (2019/2156(INI)) duidelijk zijn steun te kennen gegeven aan zorgvuldigheidsmaatregelen voor de financiële sector.

Twee verschillende beleidsprocessen op Europees niveau

De in dit document geformuleerde eisen verwijzen naar een eerste proces dat door het Directoraat-Generaal Milieu wordt beheerd: Ontbossing en vernietiging van bossen – vermindering van de impact van in de EU verkochte producten. Dit proces analyseert het wetsontwerp en de andere maatregelen om de impact van in de EU verkochte producten op de bossen van de wereld te bestrijden. De impact wordt momenteel geëvalueerd en de Europese Commissie verwacht in het tweede kwartaal van 2021 een wetsontwerp.

Een tweede proces, van het Directoraat-Generaal Justitie en Consumentenzaken, heeft betrekking op de duurzame corporate governance, met het oog op de verbetering van het regelgevingskader van de EU: *'Wat de duurzaamheid in het kader van de corporate governance betreft, moet men de bedrijven aanmoedigen om in hun commerciële beslissingen rekening te houden met de milieu-impact (ook op bijvoorbeeld het klimaat of de biodiversiteit) en de sociale, menselijke en economische gevolgen, en een duurzame waardeschepping op lange termijn te verkiezen boven de financiële aspecten op korte termijn.'*

Deze wetgevende processen zijn complementair, maar verschillen van elkaar. Het proces van het DG Justitie moet ervoor zorgen dat de ondernemingen toereikende processen invoeren om de impact van hun activiteiten op de mensenrechten, de gezondheid en het milieu te voorkomen, te beperken en te verantwoorden. Het zou ook de mogelijkheid kunnen creëren om ondernemingen aansprakelijk te stellen voor de schade die hun activiteiten veroorzaken.

Het wetsontwerp dat door het DG Milieu wordt voorbereid, wil tegemoetkomen aan een specifiek probleem: de vernietiging en aantasting van bossen overal ter wereld als gevolg van de productie van grondstoffen en producten voor de EU-markt. Deze wetgeving beoogt dus het opstellen van specifieke eisen om te garanderen dat de grondstoffen of producten op de EU-markt geen verband houden met ontbossing, in plaats van algemene regels en normen op het gebied van milieu en mensenrechten op te stellen voor bedrijven. WWF meent dat de nieuwe wetgeving niet alleen rekening moet houden met de impact op de bossen, maar ook op andere ecosystemen, met inbegrip van savannes, graslanden, waterrijke gebieden en mangroves.

6. De wetgeving geeft duidelijke definities van de gebruikte termen en concepten

Om een doeltreffende toepassing van de nieuwe wetgeving te verzekeren en de ondernemingen richtlijnen te kunnen geven, moet het wetsontwerp duidelijke definities aanreiken. Dit zou, zonder zich ertoe te beperken, de definities moeten omvatten van 'bos', 'natuurlijk bos', 'ontbossing', 'aantasting van het bos', 'natuurlijk ecosysteem', 'conversie van ecosystemen' en 'aantasting van ecosystemen'. In lijn met de resolutie van het Europees Parlement van 22 oktober 2020 met aanbevelingen aan de Commissie over een EU-rechtskader om de door de EU aangestuurde wereldwijde ontbossing een halt toe te roepen en terug te draaien (2020/2006(INL)), meent WWF dat deze definities de bescherming van de natuurlijke bossen en andere natuurlijke ecosystemen mogelijk moeten maken en coherent moeten zijn met de internationale en nationale verbintenissen van de EU inzake de bossen, de biodiversiteit en de bescherming van het klimaat.

De Europese Commissie moet de definities opstellen in het kader van een proces met meerdere partijen op de schaal van de EU. De definities moeten op objectieve en wetenschappelijke criteria gebaseerd zijn en rekening houden met de relevante bronnen van het internationale recht, de internationale organisaties en andere initiatieven.

WWF beveelt als basis de toepassing aan van de principes en definities van het Accountability Framework Initiative, meer bepaald met betrekking tot natuurlijke bossen, natuurlijke ecosystemen, ontbossing, conversie of aantasting. Ze vormen immers de noodzakelijke aanvulling op de definities van de FAO en zijn uitgewerkt in het kader van een proces met meerdere partijen. Deze definities moeten worden aangevuld met door andere initiatieven uitgewerkte concepten, zoals de High Carbon Stock- en de High Conservation Value-benadering, wanneer dat mogelijk en toepasbaar is.

Het is belangrijk dat het wetsontwerp van de Europese Commissie een referentiedatum (in het Engels: 'cut-off date') bevat voor de ontbossing, de conversie en de aantasting. Deze datum moet zeker voor de datum van het wetsontwerp liggen, om elke bijkomende conversie en mogelijke versnelling van de conversie tot aan de referentiedatum te vermijden. Bovendien zijn een aantal in de internationale verbintenissen van de EU vastgelegde termijnen, bijvoorbeeld voor de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van Agenda 2030, nu reeds overschreden. WWF verheugt zich over het voorstel van het Europees Parlement om 2015 als referentiedatum te kiezen, wat een goede basis voor discussie is. Het referentiejaar mag niet gelden voor schendingen van de mensenrechten, die niet mogen verjaren.

Wat is conversie?

Het Accountability Framework definieert conversie als 'de wijziging van een natuurlijk ecosysteem naar een ander gebruik van de grond, of een ingrijpende wijziging in de samenstelling van de soorten, structuur of functie van een natuurlijk ecosysteem'. Ontbossing is een vorm van conversie (conversie van natuurlijke bossen). Conversie omvat ook ernstige en aanhoudende aantasting.

7. De wetgeving garandeert een geharmoniseerde toepassing en een strenge handhaving in de lidstaten, met effectieve, proportionele en afschrikkende sancties

Om doeltreffend te zijn moet een wetgeving in alle lidstaten van de EU correct worden toegepast. De wetgeving moet daarom duidelijke eisen stellen voor de transpositie in het nationale recht, en moet geharmoniseerd en doeltreffend door de bevoegde overheden worden toegepast.

De nationale wetgeving van **alle lidstaten** moet dus proportionele sancties en boetes voorzien die doeltreffend zijn en een afschrikkende werking hebben indien de wettelijke bepalingen niet worden nageleefd, zoals:

- afschrikkende financiële sancties voor de importeurs en handelaren (bijvoorbeeld evenredig met het volume en/of de waarde van de grondstoffen of producten, of met de kosten van de schade en/of het herstel);
- de blijvende beslaglegging op de grondstoffen en afgeleide producten;
- de opschorting van de toelating om handel te drijven;
- voor de importeurs en de handelaren: strafrechtelijke sancties als het natuurlijke personen betreft en al dan niet strafrechtelijke sancties voor rechtspersonen in het geval van ernstige overtredingen van de wetgeving;
- bevelen van de overheid aan de importeurs om hun zorgvuldigheidssystemen op de reglementering af te stemmen.

De lidstaten van de EU moeten toezien op een strenge en doeltreffende uitvoering en toepassing van de wetgeving door zich ervan te verzekeren dat:

- de instanties voor de handhaving van de wet duidelijk gedefinieerde bevoegdheden hebben om controles uit te voeren en verbeteringsmaatregelen te nemen;
- op nationale schaal controles worden uitgevoerd, aan de hand van regelmatig bijgewerkte inspectieplannen die gebaseerd zijn op de risicobeoordeling van de grondstoffen en producten. Deze plannen moeten gebruikmaken van recente, actuele informatie. Ze moeten doelstellingen en kalenders bepalen, afhankelijk van het aantal importeurs, met inbegrip van controles in de lokalen van de importeurs of op het terrein;
- op nationale schaal protocollen worden opgesteld om te bepalen of een importeur of handelaar de reglementering naleeft, dit om de interpretatiemarge zo klein mogelijk te houden. De nationale overheden moeten transparant zijn tegenover het grote publiek over de resultaten van de controles. Ze moeten de ondernemingen snel antwoord geven over de conclusies van hun controles;
- duidelijke normen worden opgesteld voor de vervolging van elke inbreuk op de wetgeving;
- voldoende middelen en personeel beschikbaar worden gemaakt om de wetgeving te handhaven, met inbegrip van opleidingen;
- de verschillende organismen die op nationale schaal bij de handhaving en toepassing van de wetgeving betrokken zijn, regelmatig met elkaar overleggen (bijvoorbeeld de douane, de politie, de procureurs);
- alle door derden geleverde bewijzen formeel door de nationale overheden worden beoordeeld en in acht genomen. Men moet een duidelijke procedure uitwerken die de vorm van de te leveren bewijzen bepaalt en garandeert dat de redenen voor de aanvaarding of afwijzing van bewijzen worden verantwoord en meegedeeld.

De **Europese Commissie** moet officieel worden belast met het opstellen van uitvoeringshandelingen en gedelegeerde handelingen om de bepalingen van de wetgeving te precisieren, en moet adviezen geven over de interpretatie en toepassing van de belangrijkste elementen van de verordening. Dat omvat het uitwerken van een op een multi-stakeholderproces gebaseerde methodologie voor de redelijke zorgvuldigheid, de transparantie en de traceerbaarheid. De Europese Commissie zal bovendien:

- regelmatig nagaan of de transpositie van de wetgeving in het nationale recht en haar toepassing, met inbegrip van de boetes en sancties, overeenstemmen met de doelstellingen en oogmerken van de EU-verordening;
- een 'netwerk van bevoegde autoriteiten' tot stand brengen om de coherente interpretatie van de wetgeving, de uitwisseling van informatie en de coördinatie tussen de lidstaten te verzekeren, samen met een versterkte grensoverschrijdende samenwerking;
- in samenwerking met de lidstaten criteria en adviezen uitwerken om te precisieren wanneer een importeur of handelaar een mededeling van te nemen corrigerende acties of een sanctie dient te ontvangen, of wanneer andere sancties van toepassing zijn;
- de nationale agentschappen een opleiding verschaffen en een opleidingsgids voor het nationale personeel opstellen;
- adviezen uitwerken, bijvoorbeeld door middel van gedelegeerde handelingen, die de controlecriteria vastleggen voor de analyse en evaluatie van het risiconiveau van de producten, de documentatie van de gebruikte zorgvuldigheidssystemen en de documentatie die de naleving van de wetgeving aantoont, als aanvulling van de in de wetgeving gedefinieerde methodologie;
- de oprichting overwegen van een Europees agentschap dat de onafhankelijke, coherente en kwaliteitsvolle toepassing van de wetgeving verzekert.

Geleerde lessen uit de Europese Houtverordening (EU Timber Regulation - EUTR)

Een studie van WWF over de toepassing van de Houtverordening van de EU in 16 lidstaten van de EU toont aan dat de boetes en sancties sterk verschillen tussen de lidstaten, dat ze vaak uitsluitend na herhaalde overtredingen worden toegepast en dat de sancties onder de maximale limieten blijven. Ook de controles en verificaties variëren sterk, zowel qua frequentie als qua vorm, en er zijn vaak geen duidelijke procedures voor de follow-up van de resultaten van de controles. De studie wijst op een gebrek aan voldoende middelen, terwijl de coördinatie in de hele toepassingsketen in het land zelden geformaliseerd is. De gestaafde rapporten van derden worden van lidstaat tot lidstaat anders behandeld en de samenwerking tussen de lidstaten zou beter kunnen.

8. Andere maatregelen tegen de vernietiging en aantasting van natuurlijke ecosystemen vullen de wetgeving aan

Om de samenwerking met de producerende en de andere consumerende landen te versterken, moet de Europese wetgeving worden aangevuld met een reeks maatregelen en initiatieven in lijn met de verbintenissen in de mededeling van de Europese Commissie 'Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren'.

In samenwerking met de **producerende landen** zou de EU voorrang moeten geven aan de bescherming, het herstel en het duurzame beheer van de bossen en andere belangrijke ecosystemen, door middel van inclusieve governance en op oplossingen die rekening houden met de mensenrechten:

- Technische en financiële steun voor de aanpak van de problematiek van het landgebruik en de eigendomsrechten, voor de verbetering van de toepassing van de wet en de versterking van relevante wetgevende kaders voor de bescherming van bossen en andere ecosystemen in de producerende landen.
- Steun aan de ontwikkeling en opschaling van projecten voor het herstel en de herbebossing van boslandschappen, met inbegrip van regionale initiatieven voor de terugkeer van een ecologische functie, de opwaardering van de ecosysteemdiensten en de verbetering van het menselijke welzijn.
- Meer financiering om de producerende ontwikkelingslanden te helpen met de invoering van op een duurzaam en rechtvaardig beheer van de bosgerelateerde waardeketens en met de promotie van landbouwpraktijken zonder ontbossing of conversie.
- Technische en financiële steun aan kleine boeren, inheemse volkeren en lokale gemeenschappen, zodat zij aan de criteria van de wetgeving kunnen voldoen; hun opname in de toeleveringsketens van de EU vergemakkelijken en steunen, en stimulerende mechanismen uitwerken voor de instandhouding van de ecosysteemdiensten en de producten die voortkomen uit het duurzame beheer van de bossen.
- De producerende landen helpen om de uitvoering van het overheidsbeleid te monitoren, met inbegrip van verbintenissen met betrekking tot de ontbossing, de nationaal bepaalde bijdragen (NDC's) in verband met de bossen, de legale en duurzame productie van grondstoffen en de bijbehorende handel.
- Steun aan de participatie van alle partijen die betrokken zijn bij de uitwerking en toepassing van maatregelen tegen de vernietiging en aantasting van bossen en andere ecosystemen in hun land.
- Steun aan de multi-stakeholderplanning van het landgebruik, om lokale steun te verkrijgen voor verantwoordelijke productiesystemen, maar ook om alternatieve bestaansmiddelen te bepalen.
- Blijven ijveren voor transparantie, inclusie en participatieve governance op het vlak van bossen, door de actie op te voeren en de financiering van het budget voor acties buiten de EU (NDICI) te verhogen, zodat de actoren van het maatschappelijk middenveld en de vertegenwoordigers van de kleine boeren deelnemen aan het politieke proces, aan de pleitbezorging en de hervorming van de wetgeving en aan de controleprocessen,

waarbij de grondrechten en de rechten op de hulpbronnen van de lokale en inheemse gemeenschappen in de bossen worden gegarandeerd.

- Erop toezien dat de 'groene' bondgenootschappen tussen de partnerlanden een geïntegreerde aanpak bevorderen; op regionale schaal (bijvoorbeeld COMIFAC, SADC, ASEAN) en op nationale, om actieplannen uit te werken en uit te voeren die 'gunstig zijn voor de natuur', voor de voeding en de landbouw, de bosbouw, de visserij, de infrastructuur en de energiesectoren, de winnings- en industriële sectoren, om over te schakelen naar een duurzaam verbruik, een duurzame productie en een circulaire economie die binnen de grenzen van de planeet werkt.
- De in het kader van de nieuwe groene bondgenootschappen voorgestelde 'bospartnerschappen' moeten de huidige werkzaamheden in de context van de samenwerkingsakkoorden van het FLEGT aanvullen en steunen. Ze moeten een globale benadering hanteren, ingaan tegen de bedreigingen en belangrijkste factoren van de ontbossing en de conversie van andere ecosystemen (met inbegrip van graslanden, savannes en waterrijke gebieden), en toezien op de participatie van en het respect voor de lokale gemeenschappen en de rechten van de inheemse volkeren.

Daarnaast moet de **Europese Unie** aan de volgende punten werken:

- De toegang voor alle betrokkenen tot informatie en gegevens over de toeleveringsketens, de wetgevende kaders, de risico's van ontbossing en conversie (bijvoorbeeld satellietgegevens over de omvang van de conversies).
- Politieke initiatieven met het oog op de beperking van de buitensporige productie en consumptie van dierlijke producten in de EU.
- De ontwikkeling van een strategie voor eiwittransitie, om de vraag te verlagen en het aanbod duurzaam te maken.
- Het voor de consumenten gemakkelijker maken om voor gezonde en duurzame voeding te kiezen, om de negatieve impact op het milieu en de gezondheid te beperken.
- Dankzij een ambitieuze wet de ecosystemen van de EU grootschalig herstellen.

De verbintenis van de EU voor de strijd tegen de ontbossing in enkele woorden

De mededeling van de Europese Commissie getiteld 'Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren' bepaalt vijf prioriteiten:

1. De voetafdruk van de EU-consumptie op het land verkleinen en de consumptie van producten uit ontbossingsvrije toeleveringsketens in de EU stimuleren.
2. Samenwerken met de producerende landen om de druk op de bossen te verlagen en de ontwikkelingssamenwerking van de EU 'ontbossingsproof' te maken.
3. De internationale samenwerking versterken om ontbossing en bosdegradatie te stoppen en het herstel van bossen te stimuleren.
4. Financiering verleggen om duurzamer landgebruik te ondersteunen.
5. De beschikbaarheid en kwaliteit van en toegang tot informatie over bossen en toeleveringsketens van grondstoffen ondersteunen.

De Europese Commissie is begonnen met de uitvoering van deze mededeling, maar de kalenders van de verschillende prioriteiten moeten nog worden gepreciseerd.

WWF wil de aantasting van het milieu
op onze planeet een halt toeroepen en
bouwen aan een toekomst waarin de mens
in harmonie leeft met de natuur.

together possible www.wwf.be

Voor meer informatie:

Béatrice Wédeux
Forest Policy Officer
beatrice.wedeux@wwf.be

WWF European Policy Office,
123 rue du Commerce, 1000 Brussels, Belgium.

WWF® and ©1986 Panda Symbol are owned by WWF. All rights reserved.